TAMBURAŠKI ORKESTRI KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE

Medverec, Matija

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:134:636839

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of the Academy of Arts in Osijek

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

MATIJA MEDVEREC

TAMBURAŠKI ORKESTRI KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE

DIPLOMSKI RAD

Mentor:
red. prof. art. DAVOR BOBIĆ

Osijek, 2017.

Sadržaj:

1. UVOD 3

1.1. O KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI TE *NJEZINIM* TAMBURAŠKIM SASTAVIMA I ORKESTRIMA 5

2. O TAMBURI 7

3. POVIJEST I RAZVOJ TAMBURAŠKOGA ORKESTRA 9

4. TAMBURA U KRIŽEVCIMA U 19. STOLJEĆU I PRVOJ POLOVICI 20. STOLJEĆA 13

4.1. TAMBURAŠKI ZBOROVI U KRIŽEVCIMA 14

4.2. OSTALI PODACI O TAMBURAŠKOJ GLAZBI U KRIŽEVCIMA TIJEKOM 19. I POČETKOM 20. STOLJEĆA 17

4.3. GLAZBENA ŠKOLA ALBERTA ŠTRIGE I NJEZIN TAMBURAŠKI ORKESTAR 18

4.4. NASTUPI TAMBURAŠKOGA ORKESTRA 20

4.4.1. Smotre, festivali, natjecanja i nagrade 22

4.5. VODITELJI TAMBURAŠKOG ORKESTRA 23

5. TAMBURAŠKI ORKESTAR KUD-A PODRAVKA 25

5.1. VODITELJI TAMBURAŠKOG ORKESTRA 27

6. TAMBURAŠKI ORKESTAR TOMO ŠESTAK 28

6.2. VODITELJI TAMBURAŠKOG ORKESTRA 29

7. OSTALI ORKESTRI KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE KROZ POVIJEST . 30

8. ZAKLJUČAK 31

9. SAŽETAK 34

10. POPIS LITERATURE 35

1. UVOD

Glazbalo slično tamburi bilo je poznato još u 3. stoljeću u Mezopotamiji, a sačuvani su i poneki spomenici u Egiptu. Legenda kaže je da u 6. stoljeću car Mauricije u Trakiji uhvatio trojicu Hrvata s tamburama umjesto oružja. „Rusi imaju balalajku, Grci buzuki, Talijani mandoline, a Hrvati tambure.“ Žičano glazbalo slično današnjoj tamburi dolazi na prostore jugoistočne Europe u doba turskih osvajanja Balkana u 14. i 15. stoljeću. Vjeruje se da u Slavoniju i ostatak Hrvatske dolazi tijekom seobe Hrvata iz Bosne, odnosno tijekom bijega pred turskim osvajačima. U počecima se tambura svira kao solističko glazbalo sve do 1847. godine kada Pajo Kolarić u Osijeku osniva prvo tamburaško društvo. Utemeljuje orkestralno tamburaško muziciranje i daje umjetnički značaj narodnom instrumentu. Društvo za promicanje hrvatske kulture i baštine Šokadija-Zagreb okuplja prvi orkestar 2006. godine. Taj orkestar svira cjelovečernji koncert, a sudjeluje više od sto tamburaša. Od 2006. godine isti orkestar u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog priređuje godišnje koncerte pod nazivom Šokačka rapsodija.[1]

Josip Andrić[2] istaknuti je tamburaški skladatelj. Skladao je simfonijsku, opernu, komornu i vokalnu glazbu, no u hrvatskoj povijesti glazbe poznat je kao autor tamburaških skladbi (Leopold, 1995). Andrić smatra „da tamburašku glazbu treba podignuti na visoku umjetničku razinu jer samo tako tambura može dobiti trajnu vrijednost u našoj glazbenoj kulturi“ (Leopold, 1995:52). Zalagao se za dva smjera u tamburaškoj glazbi:

1. izvorno tamburaštvo – treba težiti stvaranju malih oblika novih narodnih pjesama i narodnih plesova
2. smjer koji je davao prednost tamburaškim djelima najvećih glazbenih oblika; čak simfonijskim, odnosno glazbeno-scenskim (Leopold, 1995:52).

Dajući tamburi umjetnički polet, osnivaju se brojna tamburaška udruženja i objavljuje se prva tamburaška literatura. Popularnost tambure u školama sve više raste; učenici rado sviraju u školskim tamburaškim orkestrima jer se vrlo brzo i relativno jednostavno postiže višeglasno složno muziciranje te se od mladih dana razvija ljubav prema glazbi i ujedno se povećava broj orkestara, svirača i sastava. Tambura postiže visoke izvođačke dosege koji joj omogućuju izvođenje folklorne, ali i zahtjevne umjetničke glazbe. Kao plod višegodišnjih inicijativa i napora, tambura u Hrvatskoj postaje glazbalo koje se uči kao glavni predmet u osnovnoj glazbenoj školi. Jedino je hrvatsko narodno glazbalo koje je napredovalo do izvođenja

[1] http://www.100tamburasa.svita.net/orkestar.html (13.09.2017., 20:56)
[2] Rođen je 1894. godine u Bukinu u Bačkoj (Leopold, 1995).

umjetničke glazbe. Od druge polovice 19. stoljeća do danas nastao je velik broj skladbi za tamburaške orkestre u djelima mnogih hrvatskih skladatelja. U proteklih stotinjak godina sviranje u tamburaškom orkestru postaje dijelom šire kulturne stvarnosti i duboko se usadilo u dušu hrvatskoga naroda, kako u domovini, tako i među hrvatskim iseljenicima u svijetu. Potrebe za sustavnim učenjem tambure narasle su zbog nedostatka stručnih kadrova za vođenje tamburaških orkestara. Činjenice govore da se tambura spominje i svira u još nekoliko zemljama; u Grčkoj, Albaniji, Makedoniji, na Kosovu i Metohiji, u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, tatarskim krajevima i dr., no samo je u Hrvata postala i ostala sastavni dio cjelokupne glazbene narodne kulture, s posebnim mjestom i posebnim statusom (Leopold, 1995). „Iako svi žičani trzalački instrumenti u navedenim zemljama potječu od perzijskog glazbala dugog vrata i kruškolikog tijela iz vremena prije 4000 godina, kasnije se razvijaju u različitim oblicima i pod različitim nazivima“ (Leopold, 1995:7).

Također, važno je spomenuti da Kolarić svojim reformatorskim činom prije svih pretvara tamburu, kao narodno solističko glazbalo, u orkestralno glazbalo čiji putovi vode umjetničkim postignućima. Tamburaški orkestri u hrvatskim osnovnim školama i kulturno-umjetničkim društvima, osim folklornih obrada, orkestralnih pratnji za soliste, grupe pjevača i pjevačke zborove, sviraju i koncertnu glazbu pisanu za tamburaški orkestar. Za takvo je sviranje potrebno temeljitije glazbeno opismenjavanje i upoznavanje tehnike sviranja prema zahtjevima orkestralnih partitura. Tambure u Hrvata nezaobilazan su čimbenik i u dosadašnjem razvoju hrvatske glazbene kulture i u budućem slijedu događaja hrvatskih kulturnih zbivanja (Leopold, 1995). „Za tamburu su pisali naši istaknuti skladatelji, od I. pl. Zajca i V. Lisinskog do B. Papandopula i B. Bjelinskog, a suvremeni hrvatski glazbenici također često skladaju za tamburaške orkestre“ (Leopold, 1995:7).

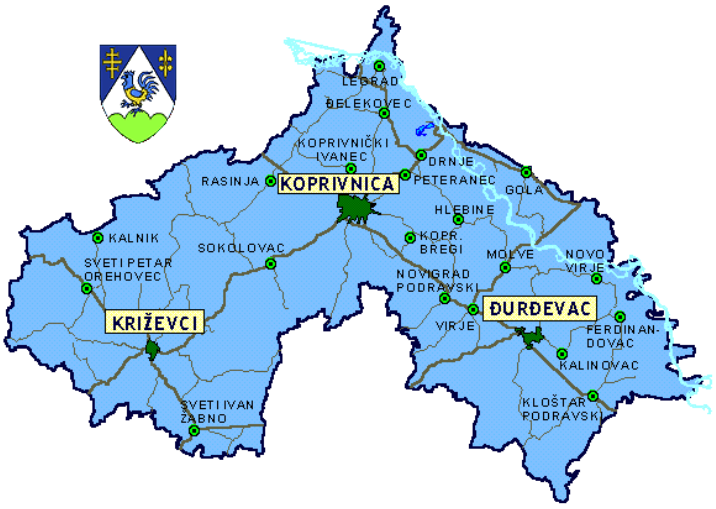
Budući da se rad bavi tamburaškim orkestrima Koprivničko-križevačke županije, valja spomenuti gradove i općine u istoimenoj županiji u kojima djeluju tamburaški ansambli.

1.1. O KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI TE *NJEZINIM* TAMBURAŠKIM SASTAVIMA I ORKESTRIMA

Koprivničko-križevačka županija smještena je u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske. Prostor Koprivničko-križevačke županije izrazito je raznolik te uključuje nekoliko prostornih cjelina koje se međusobno razlikuju, ne samo po prirodno-zemljopisnim, već i po gospodarskim, demografskim, prometnim i ostalim karakteristikama. Prema prirodno-geografskoj regionalizaciji Republike Hrvatske, Koprivničko-križevačka županija pripada Panonskoj megaregiji, a unutar nje zavali sjeverozapadne Hrvatske. Veća središta ove županije su Koprivnica, Križevci i Đurđevac.[3] U Koprivnici djeluju koncertni orkestri: Tamburaški orkestar Tomo Šestak i Tamburaški orkestar KUD-a Podravka; u Križevcima djeluje koncertni orkestar Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige, a u Đurđevcu je kratko djelovao Tamburaški ansambl Podravina. Neke od općina u kojima djeluju folklorni i tamburaški sastavi, a koje geografski pripadaju Koprivničko-križevačkoj županiji, su Sveti Ivan Žabno (Tamburaški sastav kulturnog-umjetničkog društva „Tomislav“), Sveti Petar Orehovec (Tamburaški sastav kulturno-umjetničkog društva Prigorec), Kalnik (Tamburaški sastav kulturno-umjetničkog društva Kalnik), Cirkvena (Tamburaški sastav kulturno-umjetničkog društva „Stari graničar“), Kalinovac (Tamburaški orkestar kulturne udruge „Tomislav Franjić“), Gola (Tamburaški sastav udruge „Prekodravski zvon“).

Ovaj rad ponajprije se bavi Tamburaškim orkestrom Tomo Šestak, Tamburaškim orkestrom KUD-a Podravka, a ponajviše Tamburaškim orkestrom Glazbene škole Alberta Štrige Križevci.

[3] Podaci o Koprivničko-križevačkoj županiji preuzeti su s: https://kckzz.hr/o-zupaniji/zemljopisni-podaci/ (20.09.2017., 20:27)

Slika 1. Položaj Koprivničko-križevačke županije[4]

[4] https://kckzz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/ (20.09.2017., 20:35)

2. O TAMBURI

Siniša Leopold piše da je tambura „narodno žičano glazbalo“ (Leopold, 1995:13). Može se pronaći u nekim dijelovima Bugarske, u Albaniji i Grčkoj, no na Balkanu se najviše udomaćila u Makedoniji, na Kosovu i Metohiji, a ponajviše u Bosni i Hercegovini. Najstarija bilješka o tamburi u Bosni je iz 1551. godine, a spominje se u putopisu N. Nicolaja (pratioc francuskog konzula u Turskoj) (Leopold, 1995). „Iz Bosne je seobom Šokaca i Bunjevaca tambura prenesena u Slavoniju i Bačku, gdje je postala glazbenim idiomom tih krajeva. Postupno se širi po Dalmaciji i ostalim dijelovima Hrvatske.“ (Leopold, 1995:13). Najstarija sačuvana tambura je iz sredine 19. stoljeća. Leopold navodi da su prvi tamburaški sastavi osnovani u Bačkoj u prvoj polovici 19. stoljeća.

Prema Mihaelu Feriću „tambura je glazbalo koje pripada skupini kordofona[5] i porodici lutnji“ (Ferić, 2011:20). Tambura je kordofono trzalačko glazbalo s kruškolikim trupom, kraćim ili dužim vratom te držačima žica, a sastoji se od tri glavna dijela. To su:

1. *trup* – može biti izdubljen u komadu drva (javor, klen, šljiva, kruška, lipa, topola, dud, orah, jablan, jasen), može biti sastavljan od savijenih ravnih daščica; može biti kruškolikog ili tikvastog oblika;
2. *vrat* – veže trup i glavu tambure; donja strana je zaobljena, a gornja ravna. Na ravnu stranu vrata pričvršćena je hvataljka od tvrdog ili egzotičnog drva i po njoj su zabijene prečnice od tanke čelične žice. Prečnice omeđuju polja tambure i broje se od glave prema trupu.;
3. *glava* – kod starijih tambura ima šiljast oblik, a kod novijih pužoliki (Ferić, 2011).

„Glavu i vrat dijeli *kobilica* od kosti ili tvrdog drva s urezima (utorima) u koje se stavljaju žice. Žice se zatežu vijcima preko kobilice i *konjića* i na donjem dijelu trupa vežu za *zapinjače* (*petlje, kopče*)“ (Ferić, 2011:20). Ton na tamburi postiže se okidanjem žice trzalicom ili rjeđe prstom; kratki se tonovi otkucavaju, a duži trzaju (Ferić, 2011). Ferić navodi da su domaći etnomuzikolozi suglasni da riječ *tambura* potječe iz perzijskog jezika od riječi *tn* što u prijevodu znači žica. Nadalje, Ferić navodi da je tambura nastala od prve tambure *samice*[6] (Ferić, 2011).

[5] Kordofoni – glazbala u kojih je izvor zvuka napeta žica. (http://www.hrleksikon.info/definicija/kordofoni-instrumenti.html, 15.09.2017., 17:00)
[6] Samica je bila solističko glazbalo, odnosno prva tambura (Ferić, 2011:25)

Postoji pet vrsta tambura:

- *bisernica* – svira glavnu melodijsku liniju i najviše tonove; dijeli se na prvu i drugu te treću bisernicu;
- *brač* – udvaja melodijsku liniju u oktavi[7] nižoj od bisernice, ponekad pojednostavljenu; dijeli se na prvi, drugi i treći brač
    - *čelović* – podvrsta brača, odnosno treći drugačije ugođeni brač koji proširuje opseg bračevima na niže, a po dijelu tonskog opsega odgovara tenoru;
- *čelo* – udvaja ili ukrašava basovu pratnju; u nekim se partiturama dijeli na prvo i drugo čelo, a postoji i *čelo-berde*;
- *bugarija* – akordičko i ritmičko glazbalo;
- *berde* – ima ulogu basa u tamburaškom orkestru, ugođena je oktavu niže od čela; može biti različitih veličina, oblika, broja žica (Ferić, 2011:26).

[7] Oktava - interval između dvaju tonova koji su udaljeni za sedam dijatonskih stupnjeva glazbene ljestvice (http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=44955, 15.09.2017., 20:00)

3. POVIJEST I RAZVOJ TAMBURAŠKOGA ORKESTRA

Prvi tamburaški zbor nastao je u Osijeku 1847. godine, a osnovao ga je Pajo Kolarić. U to je vrijeme djelovao kao gradski senator u istoimenom gradu. Međutim, Miroslava Hadžihusejnović-Valašek upozorava na postojanje i drugih tamburaških sastava u Slavoniji u vrijeme Paje Kolarića. Navodi da je Kolarić uzdignut na povijesno mjesto jer je to prvi tamburaški zbor o kojem postoje podaci (Konfic i dr., 2014:10). Na nastajanje Kolarićeva i drugih društava (osim romskih sastava iz Bačke) uvelike je utjecao Ilirski preporod. On je naime, svoje ideje o nacionalnom glazbenom stilu pokušavao izgraditi na tada slabo istraženoj hrvatskoj tradicionalnoj glazbi. Time je vjerojatno potaknuo hrvatsko građanstvo na sviranje tambure te se polovica 19. stoljeća smatra prijelomnom za povijest tambure – tambura je postala priznata u društvu (Konfic i dr., 2014:10). Ruža Bonifačić u članku „Uloga rodoljubnih pjesama i tamburaške glazbe u Hrvatskoj početkom 1990-ih“ radi podjelu tamburaških orkestara u 3 skupine:

1) *folklorni tamburaški sastavi (19. stoljeće)*

2) *amaterski tamburaški sastavi/orkestri (19. stoljeće)*

3) *profesionalni, gradski, glazbeno školovani orkestri (sredina 20. stoljeća)* (Konfic i dr., 2014:10).

„Stvorivši prvi tamburaški zbor, Kolarić je, zanesen duhom revolucionarnog ilirstva, ostvarivao svoj ideal na glazbenom polju time što je tamburi dao smisao kakav su do tada u nas imala samo glazbala preuzeta od drugih europskih naroda. Time je želio dokazati da i mi imamo mogućnosti obogaćivanja svojega glazbenoga života. Slavonija postaje središtem tamburaštva, a Osijek kolijevkom hrvatske tambure. Od tog se vremena na tamburi počinje skupno muzicirati, a time počinje orkestralni razvoj tambure i tamburaške glazbe.“ (Leopold, 1995:32)

Slika 2. Pajo Kolarić, skladatelj i utemeljitelj skupnog muziciranja na tamburi[8]

Tamburaški orkestar skupina je tamburaša koji zajedno sviraju na tamburama različitih veličina i oblika. Uobičajeno je da svirači za vrijeme izvođenja glazbe sjede, a pred sobom imaju stalke s notama. Orkestrom ravna dirigent, a orkestar svira po notama bez improvizacije. Ako ima više članova, na nekim dionicama svira više njih. Najmanji orkestri skupina su od barem dvanaest tamburaša premda bi se takve skupine trebale nazivati komornim ansamblima. U počecima je orkestar bio nasumce sastavljen, a danas ima određen broj dionica (Leopold, 1995:33):

- ***školski (mali) tamburaški orkestar*** *(slika 3.)*

bisernica prva	2 svirača
bisernica druga	2 svirača
(bisernica treća)	2 svirača
brač prvi	3 svirača
brač drugi	3 svirača
čelović ili e-brač	3 svirača
čelo (čelo-berde)	3 svirača
bugarija	3 svirača
berde	2 svirača

[8] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pajo_Kolari%C4%87,_Osijek.JPG (19.09.2017., 16:50)

Slika 3. Školski (mali) tamburaški orkestar[9]

- ***veliki tamburaški orkestar*** *(slika 4.)*

bisernica prva	3 svirača
bisernica druga	3 svirača
bisernica treća	3 svirača
brač prvi	4 svirača
brač drugi	4 svirača
brač treći (e-brač)	4 svirača
(čelović)	4 svirača
čelo	2 svirača
čelo-berde	2 svirača
bugarija prva	2 svirača
bugarija druga	2 svirača
berde	4 (3) svirača

[9] http://www.os-aharambasica-donjimiholjac.skole.hr/upload/os-aharambasica-donjimiholjac/newsattach/1791/mali_TO_u_2014._godini.jpg (18.09.2017., 17:30)

Slika 4. Veliki tamburaški orkestar[10]

U tamburaškom orkestru, kao i u ostalim orkestrima, osnovnu tonsku sliku čini zborna postava dionica, odnosno kvartet: brač prvi, brač drugi, čelović (e-brač) i čelo. Svaku dionicu jednakom tehnikom, dinamikom, artikulacijom, agogikom[11] i dr. izvode dva ili više svirača isključujući svaku improvizaciju ili individualizaciju interpretacije (Leopold, 1995:34). Nadalje, Leopold navodi da je od svih hrvatskih narodnih glazbala tambura jedina koja se od solističkoga glazbala razvila u orkestralno (Leopold, 1995). Razvojni vrhunac orkestralnog muziciranja obilježen je 1961. godine utemeljenjem Festivala tamburaške glazbe u Osijeku (Leopold, 1995). Ciljevi Festivala:

– izvođenje vrijednih djela tamburaške glazbe
– ostvarivanje novih oblika rada u tamburaškoj glazbi
– jačanje i poticanje stvaralaštva na području tamburaške glazbe
– okupljanje skladatelja, glazbenih pedagoga, kulturnih i društvenih djelatnika radi razmjene stručnih mišljenja o tamburaškoj problematici
– vrednovanje uspješnih glazbenih djela i njegovanje tamburaške tradicije

(Leopold, 1995:35)

[10] https://www.krizevci.info/2013/12/18/krizevce-osvojio-gala-koncert-tamburasa/ (19.09.2017., 16:00)
[11] Agogika (prema grč. *ἀγωγή:* vođenje), u glazbi, skupni naziv za neznatne promjene tempa (ubrzavanje, usporavanje, zadržavanje), koje izvođač mjestimice unosi u interpretaciju glazbenih djela (http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=812, 12.09.2017., 13:00)

4. TAMBURA U KRIŽEVCIMA U 19. STOLJEĆU I PRVOJ POLOVICI 20. STOLJEĆA

Prvi spomen tambure na križevačkom području zabilježen je davne 1869. godine i sadrži imena dvojice tamburaša – Stjepana Kokota iz Križevaca i Luku Štulića iz Mičevca (Konfic i dr., 2014:9). Jedini dokaz o pojedinačnim sviračima tambure na području Križevaca u 19. stoljeću (osim tamburaških zborova) nalazi se u *Kronici izvrstnijih tamburašah i drugih narodnih glasbenikah, pjevačah i plesačah obojeg spola* Mijata Novaka Petrinjca u koju je uvrstio Kokota i Štulića. Iako jedini, vrlo je vrijedan dokaz jer je *Kronika*, objavljena 1869. godine, odnosno prije osnivanja prvoga križevačkoga tamburaškoga društva, najraniji dosad pronađeni pisani spomen tambure u Križevcima (Konfic i dr., 2014:24). Od kasnoga 19. stoljeća i ranoga 20. stoljeća počinju se formirati i veći tamburaški sastavi, odnosno zborovi.

Andrić ističe da je najveći promicatelj tamburaške glazbe u hrvatskim zapadnim krajevima s kraja 19. i početka 20. stoljeća bio Milutin Farkaš, rođeni Križevčanin (Konfic i dr., 2014:24/25). Po njemu je nazvan „kvintni sistem tambura s jednoglasnim bisernicama i bračevima kao Farkašev sistem“ (Konfic i dr., 2014:25). Tambura i tamburaška glazba na križevačkom području bili su zastupljeni i izvan okvira tamburaških zborova. Tome svjedoči i *Pjesmarica* križevačkog tiskara Gustava Neuberga izdana 1914. godine (Konfic i dr., 2014:25). Osim u Križevcima, postoje podaci da je tambura svirana i u okolnim selima.

Uspoređujući povijest tambure u Križevcima s poviješću tambure na području cijele Hrvatske, uočavaju se mnoge podudarnosti: pojava pojedinačnih svirača tambure, osnivanje građanskih tamburaških zborova s dirigentom i pisanim partiturama u kasnom 19. i ranom 20. stoljeću, postojanje neformalnih tamburaških sastava. Nadalje, ako se usporedi križevačka i zagrebačka ili osječka povijest tambure, uočljivo je da Križevci nisu puno zaostajali za većim tamburaškim centrima i da današnja kvaliteta križevačkih tamburaša počiva na bogatoj tradiciji sviranja tambure u Križevcima.

4.1. TAMBURAŠKI ZBOROVI U KRIŽEVCIMA

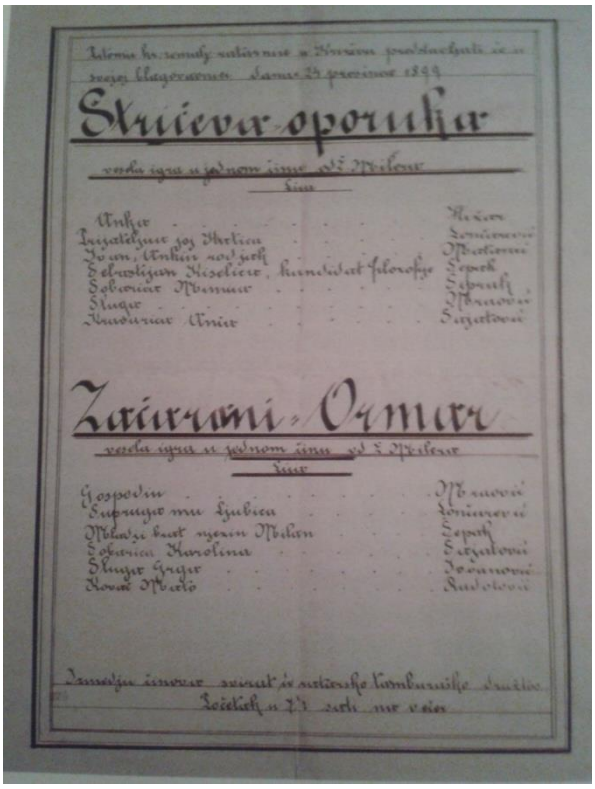
Križevci su od posljednje četvrtine 19. stoljeća imali tamburaške zborove u okviru dvaju društava: studentskog društva „Plug“, pjevačkog društva „Zvono“, a od 20. stoljeća i u okviru obrazovnog obrtno-radničkog društva „Kalnik“.

Tamburaški zbor „Pluga“

Kraljevsko gospodarsko i šumarsko učilište u Križevcima postojalo je još od 1860. godine, a društvo „Plug“ se pod okriljem Učilišta bavilo brojnim aktivnostima (pribavljanjem i čitanjem stručnih časopisa, pisanjem članaka), humanitarnim, literarnim i glazbenim radom (Konfic i dr., 2014:13). Svrha mu je bila da svojim članovima omogući vježbanje u pojedinim granama poljoprivrednih nauka i pritom omogućujući zabavu čitanjem i pjevanjem (Konfic i dr., 2014:13). Nadalje, na Učilištu je djelovalo i pjevačko društvo „Slavulj“ koje je kasnije priključeno „Plugu“. Unutar kluba postojale su tri sekcije: tamburaška, pjevačka i diletantska[12]. Iako ne postoje podaci o godini osnutka tamburaške sekcije, pretpostavlja se da je bila osnovana na samom početku djelovanja „Pluga“. Naime, smatra se da je „Plug“ i prije osnivanja pjevačkog društva „Slavulj“ imao svoj tamburaški sastav, a činili su ga uglavnom slavonski studenti (Konfic i dr., 2014:13). Julije Njikoš u svojoj monografiji *Povijest tambure i tamburaške glazbe* piše da je u vrijeme osnivanja križevačkog „Pluga“ u Osijeku već djelovalo nekoliko učeničkih tamburaških zborova, stoga je moguće da su neki slušatelji Učilišta u Križevcima, ujedno i svirači u tamburaškom zboru, bili bivši članovi osječkih đačkih tamburaških društava (Konfic i dr., 2014:14).

„Na dvama programima koncerata tamburaškog zbora „Pluga“ iz 1906. i 1907. godine, (…) kao zborovođa tamburaškog zbora naveden je Ernest(o) Wolf“ (Konfic i dr., 2014:15). Prije njega zborovođa je bio kapelan Josip Barberić. Koncertni programi sačuvani su u Gradskom muzeju u Križevcima, a posljednji datira iz 1924. godine. U narednim godinama više nema podataka o djelovanju tamburaškog zbora „Pluga“ jer je ondašnja aktualna vlast ukinula cjelokupno studentsko društvo „Plug“ (Konfic i dr., 2014:16).

[12] Diletant (tal.) – u pogrdnom značenju, nestručnjak, neznalica (http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15169, 18.09.2017., 15:30)

Slika 5. Plakat koji svjedoči da je u Križevcima 1899. godine djelovalo Ratarsko tamburaško društvo[13]

Tamburaški zbor „Zvona“

S djelovanjem „Pluga“ povezan je bio i tamburaški zbor najstarijeg križevačkog pjevačkog društva „Zvono“. Pjevačko društvo osnovano je 1863. godine, a od 1890. godine počinje se spominjati i tamburaški zbor (Konfic i dr., 2014:16). U izvještajima o aktivnostima tamburaškoga zbora nalaze se podaci da je tamburaški zbor 1891. godine brojio 32 člana koji su tijekom te godine djelovali u zboru što je bila impresivna brojka za ondašnja, ali i za današnja vremena (Konfic i dr., 2014).

Glavni inicijator za osnivanje i djelovanje tamburaškoga zbora bio je Josip Derenčin koji je sredstvima Društva kupio instrumente, a članovima zbora dopustio je da u njegovom stanu održavaju probe. No, loši međuljudski odnos u Društvu doveli su do problema. Prevelika ovisnost zbora o Derenčinu pokazala se problematičnom. Budući da su se tambure čuvale u njegovom stanu, optužen je da ih koristi u privatne svrhe te je na jednoj od sjednica donesena odluka da Derenčin izvijesti nadležne o radu tamburaškog zbora. Upućen je da *uzalud bačeni novac* za kupnju tambura vrati ili će ga tužiti (Konfic i dr., 2014:18). Budući da

[13] Iz knjige Ivanka Konfic i suradnici, *Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci*, HAZU, Zagreb – Križevci, 2014, str. 14.

održavanje tamburaškoga zbora nije bilo uspješno, kasnije su tambure posuđene tamburaškom zboru „Pluga“.

„Da ipak nije bilo sve tako crno (…), potvrđuje program jednog koncerta iz 1898. godine, iz kojeg doznajemo da su tamburaški zborovi „Pluga“ i „Zvona“ imali zajednički nastup“ (Konfic i dr., 2014:19). Nakon tog koncerta, tamburaški zbor „Zvona“ više se ne spominje što se može vidjeti u zapisnicima Društva (vođeni do 1912. godine) gdje se ističe da je djelatnost „Zvona“ oslabila ili čak potpuno nestala (Konfic i dr., 2014).

Tamburaški zborovi „Kalnika“

Treći križevački tamburaški zbor osnovan je 1901. godine, a bio je zbor Obrazovno obrtno-radničkog društva „Kalnik“ – pjevačkoga društva utemeljenoga 1899. godine (Konfic i dr., 2014). Društvo „Kalnik“ osniva tamburaški zbor iz financijskih razloga. U društvu je i prije osnivanja tamburaškoga zbora bilo članova koji su znali svirati tamburu te se prvim članovima smatraju „oni koji su već znali nešto svirati“ (Konfic i dr., 2014:20). Godine 1902. „Kalnik“ je osnovao i ženski tamburaški zbor koji je održavao i samostalne koncerte. O tome da su još u 19. stoljeću i žene svirale tamburu piše Franjo Kuhač koji je poticao žene na bavljenje glazbom i sviranje toga instrumenta. Prvi zborovođa muškoga tamburaškoga zbora bio je Franjo Presker, a za zbor je pisao i aranžmane. Vodio je orkestar punih dvadeset godina, odnosno do svoje smrti 1921. godine. Nasljeđuje ga Matija Pajor dok je ženski tamburaški zbor određeno vrijeme vodio Kreško Šklebar. Društvo 1904. godine donosi odluku da Ludvig Dragustin, jedan od svirača, podučava početnike koji bi se kasnije priključili zboru. Pretpostavlja se da je riječ o prvoj organiziranoj nastavi tambure u Križevcima. (Konfic i dr., 2014)

Teška ekonomska i financijska situacija, kao i društvene promjene, doveli su do problema u razvitku i radu tamburaškoga orkestra. Neprestani problemi doveli su do toga da je od 1940. godine postojao samo muški zbor, a za vrijeme trajanja Drugoga svjetskoga rata društvo „Kalnik“ uopće nije djelovalo. Kasnije je Društvo obnovilo tamburašku sekciju, čak i osnovalo komorni simfonijski orkestar. Međutim, nisu dugo djelovali – tamburaški zbor četrdesetih je godina 20. stoljeća potpuno zamro. Tome je pridonijela i promjena glazbene preferencije[14] publike. Prema nekim podacima, nakon jednog koncerta pjevačkog društva, na

[14] Preferencija (lat.) – davanje prednosti ili prvenstva, iskazivanje sklonosti (https://www.hrleksikon.info/definicija/preferencija.html, 18.09.2017, 13:00)

večernjem domjenku ples nisu pratili ni tamburaški zbor ni limena glazba, već jazz-sastav iz Zagreba. (Konfic i dr., 2014)

Kasnije je bilo brojnih inicijativa križevačke Gimnazije o osnivanju tamburaškoga orkestra, međutim, bezuspješnih. Nastojanje vodstva „Kalnik“ da osnuje tamburaški sastav u sklopu križevačkih škola ukazuje da je u tom razdoblju bilo teško pokrenuti i održavati tamburašku sekciju unutar Društva. U križevačkom Gradskom muzeju sačuvane su brojne partiture i dionice različitih autora pisane za tamburaški orkestar. Uz neke nisu zabilježena imena autora; između ostalih i jedna partitura pod nazivom „Križevački pometači“ koja tematizira Križevce pa se pretpostavlja da je napisana za jedan od križevačkih tamburaških zborova. (Konfic i dr., 2014)

4.2. OSTALI PODACI O TAMBURAŠKOJ GLAZBI U KRIŽEVCIMA TIJEKOM 19. I POČETKOM 20. STOLJEĆA

Osim triju najznačajnijih društava, „Pluga“, „Zvona“ i „Kalnika“, svoj tamburaški zbor imala je i križevačka Učiteljska škola. Osnovana je 1920. godine, a s radom privremeno prestaje 1929. da bi ponovno bila uspostavljena tijekom Drugog svjetskog rata. Kasnije je osnovano Omladinsko kulturno-umjetničko društvo „Vladimir Nazor“ u sklopu kojega su, osim literarne, dramske, likovne i folklorne grupe, djelovala i dva zbora – pjevački i tamburaški. Tamburaški zbor nastupio je na proslavi 40. obljetnice Škole 1961. godine. (Konfic i dr., 2014)

Naila Ceribašić u svojoj knjizi *Hrvatsko, seljačko, starinsko i domaće: povijest i etnografija javne prakse narodne glazbe u Hrvatskoj* navodi da je 1929. godine u Križevcima postojao tamburaški zbor Seljačke sloge. Nastupio je na tamburaškoj smotri koju je te godine prvi puta organizirala Seljačka sloga. (Konfic i dr., 2014)

4.3. GLAZBENA ŠKOLA ALBERTA ŠTRIGE I NJEZIN TAMBURAŠKI ORKESTAR

Organizirano glazbeno poučavanje u Križevcima može se pratiti od 1813. godine kada je osnovan Glazbeni zavod. Da bi bilo moguće govoriti o povijesti Tamburaškoga orkestra Glazbene škole Alberta Štrige Križevci, valja najprije reći ponešto i o postanku današnje Glazbene škole. Poneki su detalji iz povijesti Škole usko povezani s radom njezinoga Tamburaškoga orkestra. Muzička škola otvorena je 4. rujna 1945. godine u Domu kulture, a osim klavira i violine, u početku se podučavalo i sviranje violončela, puhačkih instrumenata i tambure. (Konfic i dr., 2014)

Za razvoj križevačkoga glazbenoga života velike zasluge idu Božidaru Brozoviću koji je obnovio rad mješovitoga zbora Hrvatskoga pjevačkoga društva „Kalnik“ i istodobno započeo s osnivanjem Tamburaškoga orkestra. Na Skupštini 27. veljače 1970. godine osnovana je Osnovna muzička škola koja je dobila ime po poznatom ilircu Albertu Štrigi. Ravnatelj je bio već spomenuti Brozović, no ubrzo nakon njegove smrti ravnateljicom postaje Ivanka Konfic. Funkciju ravnateljice obnašala je dugih 35 godina. Škola je, osim ravnateljice, imala zaposlena 3 učitelja, podučavalo se sviranje gitare, harmonike i klavira. U nastojanju da se sve više učenika potakne na pohađanje Glazbene škole, uvedena je i poduka na tamburama u obliku slobodne aktivnosti za učenike koji su već učili sviranje kojega drugoga instrumenta. Zahvaljujući tome osnovan je Tamburaški zbor koji je dva puta tjedno po jedan školski sat polazilo četrnaest učenika. (Konfic i dr., 2014:32/33)

Orkestar je vodio Marijan Horvatić[15], učitelj gitare. Završio je teoretski odjel u Varaždinu, uključujući i tamburu kao obavezni narodni instrument. Nakon njega vođenje je preuzeo Ivan Flok – nastavnik muzike u Osnovnoj školi „Bratstvo-jedinstvo“ Križevci. Broj učenika se povećavao, stoga je Škola morala posuditi tambure iz gradskih osnovnih škola i društava. (Konfic i dr., 2014:33)

Na mjesto učitelja gitare 1976. godine dolazi bivši učenik Škole Stjepan Fortuna; tada učenik Srednje muzičke škole „Vatroslav Lisinski“ u Zagrebu. Voditeljem Tamburaškog orkestra postaje nakon povratka s odsluženja vojnog roka. Jesen 1978. godine može se smatrati razdobljem osnivanja Tamburaškog orkestra, a Fortuna njegovim prvim stalnim dirigentom. (Konfic i dr., 2014) Članovi Orkestra često su se mijenjali, a učenici su Orkestar

[15] Marijan Horvatić bio je član najboljeg varaždinskog orkestra pod vodstvom Milana Jadrošića (Konfic i sur., 2014).

najčešće napuštali nakon završetka osnovne glazbene škole. Unatoč tome, Orkestar je sve češće nastupao u Križevcima i okolici, a izvedbe su postajale sve kvalitetnije (Konfic i dr., 2014:34). Prvi ozbiljniji nastup bio je na Regionalnoj smotri u Đurđevcu pred stručnom komisijom od koje su dobili sve pohvale uz sugestiju da nabave kvalitetnije instrumente za Saveznu smotru u Osijeku (Konfic i dr., 2014:35).

U školskoj godini 1988./1989. usvojen je novi nastavni plan i program za glavni predmet *tamburu*, upisano je trinaestero učenika, a nastavnik im je bio Fortuna. Fortuna se usavršavao na raznim seminarima za učitelje tambure i voditelje tamburaških orkestara te mu je dodijeljena Diploma voditelja tamburaških orkestara i učitelja tambure u organizaciji Prosvjetnog sabora kulture.

„Na početku školske godine 1990./1991. osnovan je Komorni sastav tambura" (Konfic i dr., 2014:36). Tamburaški orkestar je iz godine u godinu povećavao broj članova te je imao „mali" Tamburaški orkestar koji su pohađali svi polaznici glavnog predmeta tambure i „veliki" Tamburaški orkestar koji su pohađali samo najbolji učenici.

„U školskoj godini 1993./1994. iz Orkestra su proizašla dva nova komorna sastava: muški sastav Žute dunje i ženski sastav Križevčanke" (Konfic i dr., 2014:37). Imali su brojne nastupe na predstavljanjima i na televiziji.

Početkom školske godine 1995./1996. Škola je dobila suglasnost za postepeno uvođenje programa srednje glazbene škole te je promijenila ime u Glazbena škola Alberta Štrige.

Školska godina 1997./1998. za Tamburaški orkestar bila je važna zbog nabave novih tambura, a velik dio sredstava osiguralo je Ministarstvo prosvjete i športa. Iako se nastava izvodila grupno, bio je potreban još jedan nastavnik tambure. Svake godine broj nastupa bio je sve veći, a rezultati su bili sve bolji.

Tijekom školske godine 2005./2006. uslijedile su velike promjene kada je ravnateljicu Ivanku Konfic, nakon 35 godina uspješnog vođenja Škole, zamijenila Branka Špoljar. Nastavila je sa započetim radom na području tambure i te je godine stiglo odobrenje Ministarstva za uvođenje glavnog predmeta tambure u Srednju školu. Tamburu u Srednjoj školi upisali su i učenici iz Vinkovaca i Vrbovca te osvojili prve nagrade na natjecanjima. (Konfic i dr., 2014)

Od siječnja 2008. godine vođenje Tamburaškoga orkestra preuzeo je Matija Fortuna[16] kao zamjena za oca Stjepana koji je bio na bolovanju. Nakon trideset godina rada i vođenja Tamburaškoga orkestra, u svibnju 2009. godine, Stjepan Fortuna otišao je u mirovinu. Škola je imala problema s popunjavanjem toga radnoga mjesta pa iste godine nije obilježena proslava 30. godišnjice rada Tamburaškoga orkestra.

Od školske godine 2009./2010. Komorni sastav tambura u Osnovnoj glazbenoj školi i „mali" Tamburaški orkestar preuzeo je Mihael Konfic, bivši učenik Škole. „Veliki" Tamburaški orkestar i Komorni sastav tambura u Srednjoj glazbenoj školi vodio je Matija Fortuna.

Konačno, školske godine 2010./2011. vođenje Tamburaškoga orkestra i Komornog sastava tambura Srednje glazbene škole preuzeo je Igor Kudeljnjak koji je i danas na tom mjestu.

Važno je spomenuti da je 2003. godine osnovan i seniorski tamburaški orkestar pod nazivom Gradski tamburaški orkestar „Sveti Marko Križevčanin" jer učenici nakon završetka srednje glazbene škole nisu imali gdje nastaviti svirati. (Konfic i dr., 2014)

4.4. NASTUPI TAMBURAŠKOGA ORKESTRA

Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci može se podičiti velikim brojem nastupa diljem Hrvatske i u inozemstvu. Prvi poznati nastup zabilježen je 7. ožujka 1979. godine na priredbi Škole. Tijekom godine nastupi Orkestra najčešće su vezani uz školske nastupe, ali i uz važne događaje u gradu Križevcima. Također, Orkestar redovito surađuje s križevačkim društvima, udrugama i institucijama te nastupa na važnim kulturnim i gospodarskim događanjima u Gradu i Koprivničko-križevačkoj županiji. Posebno se ističe suradnja s Hrvatskim pjevačkim društvom „Kalnik" Križevci. Zajedno su nastupali na brojnim gradskim događanjima te državnim i crkvenim slavljima, a redovito organiziraju i zajedničke godišnje koncerte. Nadalje, plodnu suradnju Orkestar je ostvario i s Glazbenom školom Vatroslava Lisinskog iz Bjelovara, s Kulturno-umjetničkim društvom „Petar Zrinski" iz Vrbovca te s Osnovnom školom „Antun Nemčić Gostovinski" iz Koprivnice. Na kraju, ali ne i manje važno Tamburaški orkestar razvio je suradnju s križevačkim osnovnim i srednjim školama te s Ogrankom Matice Hrvatske Križevci.

[16] Matija Fortuna u to je vrijeme bio student Muzičke akademije (Konfic i sur., 2014).

Od posebne su važnosti nastupi na natjecanjima na svim razinama u državi gdje je Orkestar ubrzo pokazao visoku kvalitetu koja je zadržana do danas. Konfic i suradnici navode: „Orkestar je (…) pokazao profinjen zvuk vrlo široke izražajnosti, savršenu intonativnu čistoću, odličnu tehniku i uigranost, primjerenu muzikalnost, logično fraziranje te posebice optimalnu homogenost kako unutar dionica tako i ansambla u cjelini“ (Konfic i dr., 2014:45). Što se tiče samostalnih nastupa, posebna mjesta zauzimaju koncerti povodom velikih obljetnica te koncerti održani u čast poznatim autorima: Josipu Andriću, Juliju Njikošu i Adalbertu Markoviću koji ima posebno mjesto u repertoaru Tamburaškog orkestra. Dva koncerta iz „novije faze“ koje valja spomenuti su ciklus „Glazbene staze“: „Drugo lice tamburitzze – večer glazbe Zdravka Šljivca“ te koncert u ciklusu „Mladi glazbenici u Matici hrvatskoj“ (Konfic i dr., 2014:47).

Osim nastupa u Križevcima i diljem Hrvatske, Tamburaški orkestar imao je brojne nastupe i u inozemstvu. Dva nastupa u Belgiji bila su natjecateljske naravi, a ostali brojni koncerti bili su reprezentativnoga i humanitarnoga karaktera. Moguće je izdvojiti koncerte u Njemačkoj, Italiji, Austriji, Sloveniji, Portugalu, SAD-u, Francuskoj i mnogim drugim zemljana gdje je Orkestar prezentirao svoja izvođačka umijeća, ali i hrvatsku glazbu i kulturu (Konfic i dr., 2014:59). Konfic piše da su nastupi Orkestra bili posjećivani i odobravani (Konfic i dr., 2014). Koncerti održani u Njemačkoj za vrijeme trajanja Domovinskog rata imali su humanitarnu dimenziju. U lipnju 1992. godine Orkestar je nastupio u Stuttgartu u organizaciji Koordinacijskog odbora hrvatskih društava. Na otvorenju svečane sjednice Odbora, u hrvatskoj katoličkoj misiji te na trgu u Stuttgartu izvodili su hrvatske domoljubne skladbe. Nakon toga uslijedila je humanitarna pomoć za tadašnju općinu Križevci. (Konfic i dr., 2014:59) Za Orkestar je posebno važan nastup bio u Portugalu na 8. festivalu *Gaia 2000.* Festival je organiziran kao dodatna nagrada za sve orkestre koji su 1999. godine nagrađeni na Europskom glazbenom festivalu za mlade u Belgiji. Za put su se prikupljala sredstva, a pomogao je i križevački Likovni atelje aukcijom slika. (Konfic i dr., 2014) Od inozemnih nastupa valja istaknuti onaj iz 2001. godine. Tamburaški orkestar predstavljao je Hrvatsku na festivalu mladeži Hrvatske bratske zajednice u Milwaukeeju, SAD. Nastup je ostao upamćen kao vrlo emotivan i za Orkestar i za publiku. (Konfic i dr., 2014)

Na repertoaru Tamburaškoga orkestra glazbene škole Alberta Štrige Križevci, okosnicu čine skladbe hrvatskih skladatelja: Adalberta Markovića, Julija Njikoša, Josipa Andrića, Bože i Zlatka Potočnika, Zdravka Šljivca i dr. Među djelima skladatelja klasične glazbe, rado se izvode polke i valceri Johanna Straussa te odlomci iz djela opernih majstora (Verdija, Mascagnija, Rossinija). Također, Orkestar na repertoaru ima i duhovne,

domoljubne, zabavne i druge skladbe. Preduvjet su dobre izvedbe takvih skladbi ugodni vokali, a uz domaće snage Orkestar je surađivao i s Verom Svobodom, Miroslavom Živkovićem, Danijelom Pintarić, Barbarom Othman, Nevenom Mrzlečkim i drugima. (Konfic i dr., 2014) Također je surađivao sa školskim zborom te sa zborom Hrvatskoga pjevačkoga društva „Kalnik" Križevci. „(…) križevački su sastavi uvijek pokazali zrelost i primjerenost, što se i odrazilo u odličnim rezultatima (…)" (Konfic i dr., 2014:67). Na repertoaru Tamburaškog orkestra Glazbene škole Alberta Štrige Križevci nalaze se i božićne, uskrsne, marijanske, domoljubne, zabavne i druge skladbe.

4.4.1. Smotre, festivali, natjecanja i nagrade

Prvi nastup Tamburaškog orkestra pod Fortuninim vodstvom održan je pred komisijom na Regionalnoj smotri u Đurđevcu 1982. godine. Iskustvo su stjecali na općinskim i regionalnim smotrama prije uvrštenja na najvažniju tamburašku manifestaciju – Festival tamburaške glazbe Jugoslavije. Redovito su dobivali pohvale, a 1990. godine Orkestar je osvojio Pokal Društva skladatelja Hrvatske za izvedbu skladbe *Slavonska rapsodija* Julija Njikoša (Konfic i dr., 2014).

„Zbog ratnih okolnosti, 15. festival tamburaške glazbe Hrvatske (prvi puta pod tim imenom) održan je 1992. godine u Križevcima pod nazivom „Osijek-Križevcima, Križevci-Osijeku": Da ne bismo prekidali kontinuitet manifestacije – dobrohotnošću Hrvatskog sabora kulture, prihvatili smo prijedlog da se XV. festival održi u Križevcima, gradu bogate povijesne, kulturne, prosvjetne i znanstveno-obrazovne baštine, gradu koji je na svu sreću pošteđen ratnih strahota, razaranja i sl." (Konfic i dr., 2014:50).

Idućih godina Orkestar redovito nastupa na Festivalu tamburaške glazbe u Osijeku osvajajući redom zlatne plakete „Tambura Paje Kolarića". Iako su se kroz godine mijenjali dirigenti, zadržan je visok nivo kvalitete i rezultata iz čega se zaključuje da je Orkestar zahvaljujući svojoj pedagoškoj tradiciji zadržao kvalitetu i vještinu. Na Festivalu hrvatske tamburaške glazbe dodjeljuje se statua „Zlatna tamburica", rad akademskog kipara Marijana Sušca. Nagrada je namijenjena pojedincima zaslužnima za promicanje tambure i tamburaške glazbe. Od 1994. godine dodjeljuje ju *Glas Slavonije*; važno je istaknuti da je 2004. godine dodijeljena Ivanki Konfic, a 2010. godine Stjepanu Fortuni. (Konfic i dr., 2014)

Od 1993. godine Orkestar redovito sudjeluje i na natjecanjima učenika i studenata glazbe u Organizaciji Hrvatskog društva glazbenih i plesnih pedagoga. Uz jednu nagradu za osvojeno drugo mjesto te jedne nagrade za osvojeno treće mjesto, redom osvaja prve nagrade. Dva puta (1999. godine pod vodstvom Stjepana Fortune i 2009. godine pod vodstvom Matije Fortune) Tamburaški orkestar sudjelovao je na Europskom glazbenom festivalu za mlade u Neerpeltu (Belgija) gdje je na oba natjecanja osvojio 1. nagradu; 1999. godine s epitetom *summa cum laude*[17], a 2009. godine *cum laude*[18]. Tamburaškom orkestru dodijeljena su i dva iznimno važna priznanja na razini Grada i Županije – Zlatna plaketa Grada Križevaca za promicanje hrvatske glazbene kulture na području križevačke općine i drugih dijelova Hrvatske te Nagrada za doprinos ugleda i promocije Koprivničko-križevačke županije u zemlji i svijetu. (Konfic i dr., 2014)

4.5. VODITELJI TAMBURAŠKOG ORKESTRA

Stjepan Fortuna rođen je 16. srpnja 1955. godine. Uz prekide od 1976. do 1978. godine vodio je Tamburaški zbor križevačke glazbene škole, a od 1978. godine preuzeo je vođenje Tamburaškog orkestra Škole. Na tom mjestu bio je sve do 2009. godine. U tamburaškim krugovima opisan je kao vrsni glazbeni pedagog, znalac praktičar te kao jedan od vodećih i najtrofejnijih tamburaških dirigenata. S Orkestrom je osvojio mnoge nagrade i najviša priznanja, a od 1990. godine postao je i voditeljem Komornoga sastava tambura s kojim je, također, redovito osvajao prve nagrade. Za svoj rad primio je brojna priznanja i nagrade poput priznanja Grada Križevaca, Priznanja ministra prosvjete i športa te nagradu *Zlatna tamburica*. (Konfic i dr., 2014:89/90)

Matija Fortuna rođen je 6. prosinca 1985. godine. Diplomirao je glazbenu teoriju, a kasnije i orkestralno dirigiranje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. U lipnju 2016. godine, u klasi profesora Uroša Lajovica, završio je poslijediplomski studij dirigiranja na Akademiji za

[17] *summa cum laude* – najveća pohvala za odličan uspjeh (http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=12977, 11.09.2017., 13:00)
[18] *cum laude* (lat.: s pohvalom) – uobičajena popratna pohvala za dobar uspjeh (http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=12977, 11.09.2017., 13:10)

glazbenu i primijenjenu umjetnost u Beču. U školskoj godini 2009./2010. vodio je Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci i Komorni sastav tambura s kojima je osvojio prve nagrade na natjecanjima. Za izvrsne rezultate u radu s učenicima primio je nagradu Agencije za odgoj i obrazovanje. (Konfic i dr., 2014:90/91)

Igor Kudeljnjak rođen je 15. svibnja 1979. godine. Diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, 8. odsjek, te stekao zvanje profesora glazbene kulture. Surađivao je s mnogim tamburaškim orkestrima i društvima. Trenutno je zaposlen na Hrvatskoj radioteleviziji; svira u Tamburaškom orkestru Hrvatske radiotelevizije, a istodobno, kao vanjski suradnik, radi i kao učitelj tambure u Glazbenoj školi Alberta Štrige Križevci. Od 2010. godine dirigent je Tamburaškog orkestra Škole i mentor Komornog sastava tambure. Dobitnik je brojnih priznanja i nagrada kao svirač i kao učitelj. Također je aktivan i u radu udruga koje se bave promicanjem obrazovanja i kulture ili organizacijom festivala te humanitarnim radom. (Konfic i dr., 2014:92)

5. TAMBURAŠKI ORKESTAR KUD-A PODRAVKA

Leopold u svojem djelu *Tambura u Hrvata* navodi da je Podravina „kraj s duboko ukorijenjenom tamburaškom glazbom“ i dobrim tamburašima (Leopold, 1995:36). Unutar RKUD-a „Podravka“ 1982. godine nastaje tamburaški orkestar pod ravnanjem dirigenta Kreše Lukačića koji punih 30 godina ravna Orkestrom. Okupljena mladež pridonosi brzom umjetničkom napretku Orkestra, a ubrajaju se među najkvalitetnije vrhunske hrvatske amaterske tamburaške orkestre (Jubilarni XXX. Festival hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku, 2007). Podaci pokazuju da je tijekom 30 godina kroz orkestar prošlo više od 300 svirača, a mnogi od njih izrasli su u vrsne tamburaše koji nastupaju na kulturnim događanjima širom Podravine[19]. Također, podaci govore o kvaliteti Orkestra, ozbiljnom pristupu i radu, interesu i talentu njegovih članova. „(…) treba istaknuti neprocjenjiv doprinos tog orkestra u kulturnom razvoju Koprivnice (…) kao i u kulturnom razvoju cijele nacije i promicanju njenih glazbenih vrijednosti u svijetu, bez obzira radi li se o umjetničkom stvaralaštvu ili o izvornoj narodnoj glazbi“ (Jubilarni XXX. Festival hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku, 2007:53). Orkestar na državnom natjecanju amaterske tamburaške glazbe *Festival tamburaške glazbe* u Osijeku postiže zapažen uspjeh te obogaćuje glazbenu kulturu Podravine (Leopold, 1995). Osvojio je jedanaest zlatnih, dvije srebrne i jednu brončanu plaketu „Tambura Paje Kolarića“[20].

„U gradu Koprivnici, sjedištu Koprivničko-križevačke županije, tambura je bila izvorno i u svim prigodama traženo glazbalo, uklopljeno u bogatu tradiciju glazbenog stvaralaštva Podravine“ (Ferić, 2011:182). U Koprivnici je u drugoj polovici 20. stoljeća baza orkestralnoga tamburaškoga glazbovanja bila u osnovnim školama. Uspješan nastup na *Prvoj republičkoj smotri dječje muzike* u Zagrebu, 1957. godine, *Pionirski tamburaški zbor I. osmogodišnje škole* izvodi skladbe Mije Majera i Josipa Andrića; tamburaški zbor brojio je 26 članova. (Ferić, 2011)

U *II. osnovnoj školi* u Koprivnici krajem 70-ih i početkom 80-ih godina 20. stoljeća s radom počinje školski tamburaški orkestar, a vodi ih Krešimir Lukačić. Orkestar se predstavio javnosti na smotri *Muzičkih društava djece i omladine Hrvatske* u Varaždinu; 1983. godine na XI. FTGJ-u. (Ferić, 2011) Nakon predstavljanja javnosti, uslijedile su nagrade: *Posebna nagrada* za praizvedbu skladbe *Poema eroica* Adalberta Markovića, dvije brončane plakete *Tambura Paje Kolarića*. Kasnije se orkestar pridružuje *KUD-u Podravka* te mijenja ime u

[19] Preuzeto s: http://www.kud-podravka.com/tamburaski-orkestar (19.09.2017., 14:30).
[20] Preuzeto s: http://www.kud-podravka.com/tamburaski-orkestar (19.09.2017., 14:10).

Tamburaški orkestar KUD-a Podravka. I dalje su pod Lukačićevim vodstvom i osvajaju nagrade na dvama festivalima – 1987. i 1989. godine. Na *Festivalu hrvatske tamburaške glazbe* u Križevcima, čiji su redoviti sudionik, 1992. godine u kategoriji seniorskih orkestara osvajaju brončane, srebrne i zlatne plakete „*Tambura Paje Kolarića"* te zlatnu plaketu *Dr. Josip Andrić* Društva hrvatskih skladatelja za najbolju praizvedbu skladbe *Simfonijski stavak* Adalberta Markovića. (Ferić, 2011)

Nadalje, Ferić piše da Orkestar izvodi djela trajne vrijednosti; repertoar čine seriozne naručene skladbe ili skladbe postojeće literature hrvatskih skladatelja (Andrić, Kolb, Krnic, Rajter, Vidošić, Kaplan, Bjelinski, Njikoš, Marković) (Ferić, 2011:183). O dostignućima Orkestra Marković navodi: „Uz natjecanja orkestar se afirmirao i brojnim godišnjim koncertima ili muzicirajući uz druge ansamble i soliste na različitim priredbama prezentirajući bogatu svjetovnu i duhovnu glazbenu literaturu u mnogim gradovima i mjestima širom Hrvatske i inozemstvu, o čemu govore brojni programi, osvrti, napisi, priznanja… Program orkestra odiše serioznošću, a to se očituje u izvođenju skladba značajnih stranih i domaćih skladatelja. Nije zaboravljena duhovna glazba, kvalitetna glazba lakšeg žanra i izvorna narodna glazba. Upravo ta programska raznolikost otkriva prave kvalitete orkestra koji nema problema u realizaciji bilo kojeg glazbenog žanra." (Ferić, 2011:183). Posebno pohvaljuje i Lukačićevo vodstvo, rezultate, talent i marljivost u radu s orkestrom te iskustvo i znanje koje prenosi i na mlađe naraštaje. Orkestar se ubraja u vrh tamburaške glazbe, a dobitnik je i *Zlatne plakete* Hrvatskog sabora kulture. „U 32 godine plodnog djelovanja orkestar je svirao gotovo u svim gradovima Hrvatske, te u inozemstvu (Slovačka, Češka, Mađarska, Njemačka) izvodeći djela stranih i domaćih skladatelja, a snimio je i dva nosača zvuka"[21]. Danas orkestrom ravna mladi glazbenik Jurica Hrenić[22]. Na mjesto dirigenta došao je nakon smrti Lukačića, a kao najveće uspjehe za dosadašnji rad s Orkestrom navodi snimanje CD-a u suradnji sa solisticom Doroteom Juratović, nastup na 23. susretima tamburaških orkestara i sastava u Dugom Selu, osvojenu srebrnu plaketu na 40. Međunarodnom festivalu umjetničke tamburaške glazbe u Osijeku te koncerte "Maestru u čast" koje samostalno organizira zajedno sa članovima Orkestra već nekoliko godina za redom u Koprivnici kao znak sjećanja na bivšeg dirigenta.

[21] Preuzeto s: http://www.kud-podravka.com/tamburaski-orkestar (19.09.2017., 15:00).
[22] Jurica Hrenić rođen je 1993. godine u Koprivnici, a diplomirao je Glazbenu pedagogiju na Umjetničkoj akademiji u Osijeku.

5.1. VODITELJI TAMBURAŠKOG ORKESTRA

Krešimir Lukačić rođen je 1952. godine. Bio je među osnivačima Glazbene škole u Koprivnici. Više od 30 godina bio je na mjestu dirigenta i voditelja Tamburaškog orkestra KUD-a Podravka. Brojnim je naraštajima prenosio svoja znanja, a zajedno su osvojili brojne nagrade i priznanja.[23] Neumorno je radio s Orkestrom od samog osnutka. Program Orkestra odlikuje se serioznošću što potvrđuje izvođenje brojnih skladbi domaćih skladatelja (Vidošić, Borenić, Njikoš i dr.), a nije manjkalo ni duhovnih skladbi, skladbi lakšeg žanra te izvorne narodne glazbe. „Upravo ta programska raznolikost otkriva prave kvalitete orkestra koji nema probleme i realizaciji bilo kojeg glazbenog žanra“ (Jubilarni XXX. Festival hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku, 2007:53). Lukačić je sudjelovao i u političkom životu grada Koprivnice. Umro je 2013. godine, a nakon njega je ostao neizbrisiv trag u glazbenoj povijesti Koprivnice[24].

Jurica Hrenić rođen je 1993. godine u Koprivnici. Osnovno glazbeno obrazovanje stekao je u Koprivnici, a 2016. godine diplomirao je Glazbenu pedagogiju na Umjetničkoj akademiji u Osijeku. Tijekom studija bavi se kompozicijom i aranžiranjem pod mentorstvom red. prof. art. Davora Bobića. Hrenić je autor više od 40 glazbenih djela za solo instrumente, komorne ansamble, zborove, tamburaški i simfonijski orkestar. Na Umjetničkoj akademiji u Osijeku završava i modul Kompozicija u sklopu cjeloživotnog obrazovanja. Dobitnik je 1. nagrade i titule laureata na međunarodnom natjecanju iz kompozicije u sklopu Festivala slavenske muzike u Beogradu 2015. godine, nagrade za najbolju skladbu na slavensku temu i titule diplomata na Festivalu slavenske muzike u Moskvi, također 2015. godine. Na natjecanju *International Antonín Dvořák Composition Competition* u Pragu 2016. godine osvojio je drugo mjesto u kategoriji juniora te dvije posebne nagrade za najbolju slobodnu skladbu i najbolju glazbu na teme Antonína Dvořáka. Na istom natjecanju 2017. godine osvaja treće mjesto u kategoriji seniora uz posebne nagrade za najbolje varijacije i najbolju orkestralnu glazbu. Višestruko je nagrađivan od Hrvatskog sabora kulture i Hrvatskog tamburaškog saveza u Osijeku.[25]

[23] Preuzeto s: https://epodravina.hr/na-badnjak-nas-je-napustio-koprivnicki-glazbenik-i-pedagog-kresimir-lukacic/ (17.09.2017., 15:30).
[24] Preuzeto s https://epodravina.hr/na-badnjak-nas-je-napustio-koprivnicki-glazbenik-i-pedagog-kresimir-lukacic/ (17.09.2017., 15:40).
[25] Biografiju je ustupio sam Hrenić.

6. TAMBURAŠKI ORKESTAR TOMO ŠESTAK

Novi tamburaški orkestar osniva se 80-ih godina 20. stoljeća pod okriljem KUD-a Koprivnica. Do osnivanja spomenutog orkestra tamburaši su pratili folklornu skupinu i izvodili narodne pjesme. Orkestar djeluje pod imenom Tamburaški orkestar KUD-a Koprivnica, a vodi ga Antal Papp.

Nastupaju na općinskim i županijskim smotrama, a potom i na manifestacijama na državnoj i međunarodnoj razini. Na *Festivalu hrvatske tamburaške glazbe* nastupa 1998. godine te postaje redoviti sudionik i osvaja srebrne i zlatne nagrade „Tambura Paje Kolarića". Ime mijenja u *Tamburaški orkestar Tamburaškog društva Tomo Šestak*[26] 2005. godine. (Ferić, 2011:183) Temelj repertoara su zavičajne, tradicijske skladbe sa solističkim tradicijskim glazbalima i tamburaškim orkestrom. Naslovom otkrivaju dijalektnu lokaciju, odnosno zavičajnu pripadnost (Ferić, 2011). Neke od izvođenih skladbi jesu: *Sunce nam je zišlo, Prvi Štefini cimbuljašu* (autora Bože Potočnika)*, U podrumskoj kleti za gajde, cimbal i tamburaški orkestar, Hrvatski ples broj 6 Podravski za samicu, cimbal i tamburaški orkestar* (autora Julija Njikoša) (Ferić, 2011:184). Uz navedene i slične skladbe, na repertoaru se nalaze i skladbe za orkestralne i vokalno instrumentalne skladbe po uzoru na međimurske i mađarske. Orkestar je zabilježio zapažene nastupe u Sloveniji, Mađarskoj te Bosni i Hercegovini[27]. „Od svog dolaska u Koprivnicu, dirigent Antal Papp kod mladih razvija ljubav prema tamburaškoj glazbi neprekidnim radom u kulturno-umjetničkim društvima gdje vodi tamburaške sastave i tamburaške orkestre. Godine 2009. za svoj doprinos razvoju tamburaške glazbe nagrađen je Zlatnom tamburicom."[28]

Na internetskim stranicama Glasa Podravine i Prigorja, 2016. godine objavljen je razgovor s dirigentom Antalom Pappom uoči održavanja tradicionalnoga koncerta povodom Dana grada Koprivnice. Papp u razgovoru ističe da Orkestar radi u teškim uvjetima i da je kultura spala na izrazito niske grane te da se pribojava da je oproštajni koncert Orkestra sve bliži[29].

[26] Tomo Šestak (1852.-1921.) bio je prvi školovani koprivnički kapelnik, orguljaš i skladatelj te osnivač HPD-a *Podravac* u sklopu kojeg djeluje prvi koprivnički tamburaški orkestar (Ferić, 2011:183).
[27] Preuzeto s: http://htso.hr/to-tomo-sestak/ (18.09.2017., 17:25)
[28] Preuzeto s: http://htso.hr/to-tomo-sestak/ (18.09.2017., 17:32)
[29] Preuzeto s: A.%20Papp_%20Orkestar%20je%20trenutno%20poput%20bolesnika%20na%20aparatima%20za%20pre%C5%BEivljavanje,%20no%20bojim%20se%20da%20%C4%87e%20nam%20ga%20netko%20prije%20reda%20isklju%C4%8Diti%20%E2%80%93%20Glas%20Podravine%20d.o.o..html (19.09.2017., 10:09).

Valja spomenuti i dječji tamburaški orkestar koji djeluje 60-ih godina 20. stoljeća u Sokolovcu[30] na mjesnoj osnovnoj školi. Vodi ga Marijan Ećimović, a nagradu osvajaju 1969. godine nastupom na *XII. muzičkoj smotri djece i omladine Hrvatske* u Varaždinu (Ferić, 2011).

6.2. VODITELJI TAMBURAŠKOG ORKESTRA

Antal Papp rođen je 1948. godine. Od samog početka Tamburaškog orkestra Tomo Šestak njegovim je voditeljem i dirigentom. U Osnovnoj školi zapošljava se 1970. godine kada počinje njegov koprivnički glazbeni život. Kod mladih razvija ljubav prema tamburaškoj glazbi neprekidnim radom u kulturno-umjetničkim društvima, a mnogi članovi Orkestra mogu Pappu zahvaliti za svoje prve note na tamburi. U kulturno-umjetničkim društvima vodi tamburaške sastave i tamburaške orkestre. Tamburaškim orkestrom Tomo Šestak ravna više od deset godina, odnosno od njegovog osnutka. Imao je podršku Julija Njikoša i Rajka Ećimovića. Papp s Orkestrom nastupa na osječkom Festivalu od 1999. godine do danas. Orkestar pod Pappovim vodstvom njeguje hrvatsku orkestralnu tamburašku glazbu, a nastupaju u Hrvatskoj, Sloveniji, Mađarskoj te Bosni i Hercegovini.[31]

[30] Sokolovac je mjesto između Koprivnice i Križevaca (Ferić, 2011).
[31] Preuzeto iz knjige *Jubilarni XXX. Festival hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku*, 2007.

7. OSTALI ORKESTRI KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE KROZ POVIJEST

Početkom 20. stoljeća tamburaši se okupljaju i u Đurđevcu. *Hrvatsko tamburaško društvo Preradović* 15. ožujka 1906. godine održalo je „koncerat s predstavom i plesom“, a tamburaški društveni zbor izvodio je skladbe Vilka Novaka, Vatroslava Lisinskog i Remeca. (Ferić, 2011) Ferić piše: „U Pitomači, podravskome mjestu poznatom po vrsnim graditeljima tambura iz obitelji Kos u kojoj je ovaj umjetnički obrt obiteljska tradicija, bilo je dobrih tamburaša i orkestara“ (Ferić, 2011:181). Od 1957. godine u *Tamburaškoj glazbi* broj 3 zabilježeno je da je iste godine Pitomača imala tri tamburaška zbora. Željko Gregl vodio je 28 tamburaša na Osmogodišnjoj školi. Društvo *Naša djeca* imalo je 15 članova, a vodio ih je Branimir Zagorec. Nadalje, treći zbor osnovan je u sklopu *HPD-a Sloga*, a brojio je 45 odraslih tamburaša koje je vodio Gregl. „Uspjelim nastupima na *Glazbenim svečanostima Koprivničko-križevačke županije Tamburaški orkestar Osnovne škole Franje Viktora Šignjara* iz Virja izborio je pravo sudjelovanja na najprestižnijoj tamburaškoj manifestaciji *Festivalu hrvatske tamburaške glazbe* u Osijeku 2002. godine, pa je tamo na idućim festivalima nagrađen dvjema srebrnim i jednom zlatnom plaketom“ (Ferić, 2011:181). Izvodili su zahtjevne i inovativne skladbe: *Kišni dan u Virju* Bože Potočnika, *Malu suitu* i *Ugođaj za marimbu i tamburaški orkestar* Adalberta Markovića. U Virju je orkestar nositelj svih kulturnih programa i sudionik glazbenih događaja. Orkestar je uspjehe ostvarivao pod ravnanjem Darka Gabaja; bio je učenik i sljedbenik istaknutoga varaždinskoga glazbenoga pedagoga i promicatelja tamburaštva – Milana-Milčeka Jadrošića. Pedesetih godina 20. stoljeća u *Osnovnoj školi* Virje djelovao je tamburaški orkestar, a njegov nasljednik danas uspješno nastavlja tradiciju škole.

Osnovnoškolski orkestar iz Molva na osječkoj festivalskoj pozornici predstavlja svoj program od 2000. do 2006. godine. Osnovan je 1991. godine; nastupa na priredbama i koncertima u Molvama i okolici te županijskim glazbenim svečanostima. Vodio ih je dirigent Dražen Štefan, a zajedno su osvojili dvije brončane, jednu srebrnu i jednu zlatnu festivalsku plaketu. Izvodili su *Molvarski zvoni za gajde i tamburaški orkestar* te *Molve za priču* Bože Potočnika, *Snovi i igra* i *Noveletta* Adalberta Markovića. Ovakve skladbe potvrđuju da je Orkestar dobro educiran i kvalitetno vođen. (Ferić, 2011)

8. ZAKLJUČAK

Cilj je ovoga diplomskoga rada pobrojiti i pobliže opisati tamburaške orkestre Koprivničko-križevačke županije te njihovo dugogodišnje djelovanje i uspjehe. Rad je posebno usmjeren na opis i rad koprivničkih tamburaških orkestara „Tomo Šestak“ i „Podravka“ te na križevački Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci.

Tamburaški orkestar skupina je tamburaša koji zajedno sviraju na tamburama različitih veličina i oblika. Praksa je da svirači za vrijeme izvođenja glazbe sjede, a pred sobom imaju stalke s notama. Orkestar svira po notama bez improvizacije. Ako ima više članova, moguće je da na nekim dionicama svira više njih. Orkestrom ravna dirigent. Najmanji orkestri skupina su od barem dvanaest tamburaša premda bi se takve skupine trebale nazivati komornim ansamblima. U počecima je orkestar bio nasumce sastavljen, a danas ima određen broj dionica. Dijeli se na *školski (mali)* i *veliki tamburaški orkestar*. *Školski (mali) tamburaški orkestar* broji 23 svirača dok ih je u *velikom tamburaškom orkestru* 37. Uobičajenu postavu tamburaških glazbala u orkestru čine bisernica, brač, čelović, čelo, bugarija i berde. Leopold piše da je tambura „narodno žičano glazbalo“ (Leopold, 1995:13) dok ju Ferić opisuje kao kordofono trzalačko glazbalo s kruškolikim trupom, kraćim ili dužim vratom te držačima žica, a sastoji se od trupa, vrata i glave (Ferić, 2011). Prvi tamburaški zbor nastao je u Osijeku 1847. godine, a osnovao ga je Pajo Kolarić.

Prvi spomen tambure na križevačkom području datira iz 1869. godine, a krajem 19. stoljeća djeluju studentsko društvo „Plug“, pjevačko društvo „Zvono“ te društvo „Kalnik“ od 20. stoljeća. Svoj tamburaški zbor imala je i križevačka Učiteljska škola. Na skupštini 27. veljače 1970. osnovana je Osnovna muzička škola (danas Glazbena škola Alberta Štrige Križevci) u sklopu koje djeluje najpoznatiji tamburaški orkestar križevačkog područja. Jesen 1978. godine uzima se kao početak osnivanja Tamburaškog orkestra. Stjepan Fortuna postaje prvim stalnim dirigentom Tamburaškog orkestra Glazbene škole Alberta Štrige Križevci. Orkestar je svakom godinom brojio sve više nastupa, a izvedbe su postajale sve kvalitetnije. Prvi ozbiljni nastup bio je na Regionalnoj smotri u Đurđevcu nakon čega se pripremaju za Saveznu smotru u Osijeku. Broj članova Tamburaškoga orkestra svakom se godinom povećava. Od posebne su važnosti za Orkestar nastupi na natjecanjima na svim razinama u državi gdje je vidljiva visoka kvaliteta Orkestra zadržana i do danas. Osim brojnih nastupa na prostoru Republike Hrvatske, Orkestar nastupa i u inozemstvu (Belgija, Njemačka, Italija, Austrija, Slovenija, SAD i dr.). Kroz svoj dugogodišnji rad, Orkestar je osvojio brojne nagrade i priznanja – Pokal Društva skladatelja Hrvatske, zlatne plakete „Tambura Paje

Kolarića“, nagrade za osvojena prva, druga i treća mjesta na natjecanjima u organizaciji Hrvatskog društva glazbenih i plesnih pedagoga, dvije prve nagrade na Europskom glazbenom festivalu za mlade u Belgiji, Zlatna plaketa Grada Križevaca, Nagrada za doprinos ugleda i promocije Koprivničko-križevačke županije te mnoge druge.

Na koprivničkom teritoriju na području tamburaške glazbe posebno se ističu dva tamburaška orkestra – Tamburaški orkestar KUD-a Podravka te Tamburaški orkestar Tomo Šestak. Leopold u svojem djelu *Tambura u Hrvata* navodi da je Podravina „kraj s duboko ukorijenjenom tamburaškom glazbom“ i dobrim tamburašima (Leopold, 1995:36). Godine 1982. osniva se tamburaški orkestar kojim ravna dirigent Krešo Lukačić. Orkestar je tijekom 30 godina iznjedrio mnogo vrsnih tamburaša. Na državnom natjecanju amaterske tamburaške glazbe Festival tamburaške glazbe u Osijeku postiže zapažen uspjeh. Tijekom dugogodišnjeg rada osvaja jedanaest zlatnih, dvije srebrne i jednu brončanu plaketu „Tambura Paje Kolarića“. Orkestar se javnosti predstavlja na smotri *Muzičkih društava djece i omladine Hrvatske* u drugoj polovici 20. stoljeća. Osvojili su i Posebnu nagradu za praizvedbu skladbe *Poema eroica* Adalberta Markovića te Zlatnu plaketu Hrvatskog sabora kulture. Orkestar je osim u Republici Hrvatskoj nastupao i u Slovačkoj, Češkoj, Mađarskoj, Njemačkoj.

Tamburaški orkestar Tomo Šestak osniva se 80-ih godina 20. stoljeća, a voditeljem postaje Antal Papp. Orkestar nastupa na općinskim i županijskim smotrama, na manifestacijama na državnoj i međunarodnoj razini. Osvaja srebrne i zlatne nagrade „Tambura Paje Kolarića“ na Festivalu hrvatske tamburaške glazbe. U posebnosti spomenutoga Orkestra svakako se ubraja izvođenje zavičajnih, tradicijskih skladbi. Zapažene nastupe Orkestar je ostvario u Sloveniji, Mađarskoj te Bosni i Hercegovini.

Tijekom svojega uspješnoga djelovanja, članovi i voditelji Tamburaških orkestara Koprivničko-križevačke županije uložili su puno vremena, znanja i truda u rad i napredovanje Orkestara. Brojne osvojene nagrade voditelja svakako su važan pokazatelj njihove kvalitete. Daju svijetli primjer mladima, uče ih da se vježbom i zalaganjem može doći do sjajnih rezultata, potiču ih da napreduju i postanu što bolji glazbenici, tamburaši. Povrh svega, ističu važnost hrvatske kulture i muziciranja, a rezultati rada i brojne nagrade Orkestara pokazatelj su požrtvovnosti, odricanja, a posebice ljubavi prema glazbi, tamburi i sviranju. U Orkestrima se razvija ljubav prema glazbi i umjetnosti te smisao za lijepo. S pravim pedagoškim pristupom i velikim entuzijazmom nastavnici i dirigenti uspjeli su stvoriti tamburaške orkestre koji po svemu zauzimaju visoko mjesto u kvaliteti skupnog muziciranja. Mnogi članovi školskih tamburaških orkestara žele se kasnije uključiti u omladinske orkestre, ali, nažalost, ne dobiju svi priliku jer je takvih orkestara vrlo malo ili ih gotovo nema.

Pojedinci nađu mjesto u ponekom KUD-u, ali se većina prestane baviti tamburom što se negativno odražava na hrvatsku glazbu i kulturu. Leopold piše: „Cijela se bogata i moćna Europa snažno bori da državnim mjerama zaštiti svoju kulturu. U skladu s tim, i Hrvatska, (…) mora učiniti mnogo više za zaštitu svojih kulturnih stečevina. Da bi opstali kao narod i država, Hrvati moraju stvarati svoja kulturna dobra – pisati knjige, snimati filmove i televizijske programe, skladati svoju glazbu, elitnu i popularnu, sve to na svome hrvatskom jeziku. Tambure se ne treba stidjeti, što je nekad bila praksa. Naprotiv, tamburi i tamburaškoj glazbi treba dati mjesto i značenje koje joj pripada u stvaranju nacionalnog identiteta.“ (Leopold, 1995:17).

9. SAŽETAK

Glavni su nositelji tamburaškoga muziciranja danas pojedinci ili skupine koji djeluju u okviru kulturno-umjetničkih društava te tamburu nastoje očuvati kao narodno glazbalo za svoju užu sredinu. Vrlo je važno obnavljati običaje i ne potisnuti ih u zaborav. Budući rad školskih glazbenih ansambla ponajprije ovisi o stručnosti i sposobnosti nastavničkog osoblja. Nedostatak literature, nedostatak stručnosti te nepostojanje unificiranosti sustava glavni su razlozi nepostojanja tambure na akademskoj razini. U današnjem „svijetu tambure“ još uvijek postoje mnoga neodgovorena pitanja; je li tambura samo i isključivo narodno glazbalo, kako je još više afirmirati na području umjetničke glazbe, i konačno, kako hrvatsku tamburu i tamburašku glazbu predstaviti svjetskoj javnosti. To su samo neka od pitanja na koja treba odgovoriti da bi se tambura još više i šire popularizirala. Cilj je ovoga diplomskoga rada pobrojiti i pobliže opisati tamburaške orkestre Koprivničko-križevačke županije te njihovo dugogodišnje djelovanje i uspjehe. Ovaj je diplomski rad posebno usmjeren na opis i rad koprivničkih tamburaških orkestara „Tomo Šestak“ i „Podravka“ te na križevački Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci. Tamburaški orkestar skupina je tamburaša koji zajedno sviraju na tamburama različitih veličina i oblika, a tambura je narodno žičano glazbalo, odnosno kordofono trzalačko glazbalo s kruškolikim trupom, kraćim ili dužim vratom te držačima žica, a sastoji se od trupa, vrata i glave; nastala je od prve tambure *samice*. Naziv *tambura* potječe iz perzijskog jezika od riječi *tn* što u prijevodu znači žica. Prvi spomen tambure na križevačkom području datira iz 1869. godine. Na području Koprivničko-križevačke županije, po svojem djelovanju, uspjesima te mnogobrojnim nagradama, ističu se Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci iz istoimenog grada te Tamburaški orkestar Tomo Šestak i Tamburaški orkestar KUD-a Podravka iz Koprivnice.

Ključne riječi: tambura, tamburaški orkestar, Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci, Tamburaški orkestar Tomo Šestak, Tamburaški orkestar KUD-a Podravka

Key words: tamburitza, tamburitza orchestra, Tamburitza orchestra Music School Albert Striga Krizevci, Tamburitza orchestra Tomo Sestak, Tamburitza orchestra KUD Podravka

10. POPIS LITERATURE

- Ferić, M. (2011.) *Hrvatski tamburaški brevijar*. Zagreb: Šokadija Zagreb;
- *Jubilarni XXX. Festival hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku*. (2007) Osijek: Hrvatski tamburaški savez u Osijeku; Predsjedništvo XXX. Festivala hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku (urednici: Dragun, Ž., Ećimović, R., Njikoš, J., Papp, A., Šovagović, Đ., Tolj, J., Varga, D., Vukelić, M.)
- Konfic, I., Konfic, L., Vukobratović, J. (2014.) *Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige Križevci*, Zagreb: HAZU;
- Leopold, S. (1995.) *Tambura u Hrvata*. Zagreb: Golden Marketing;

Mrežni izvori

- <http://www.hrleksikon.info/>
- < http://www.hrleksikon.info/definicija/kordofoni-instrumenti.html>
- <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=812>
- <http://www.100tamburasa.svita.net/orkestar.html>
- <https://kckzz.hr/o-zupaniji/zemljopisni-podaci/>
- <https://kckzz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/>
- <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=44955>
- <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pajo_Kolari%C4%87,_Osijek.JPG>
- <http://www.os-aharambasica-donjimiholjac.skole.hr/upload/os-aharambasica-donjimiholjac/newsattach/1791/mali_TO_u_2014._godini.jpg>
- <https://www.krizevci.info/2013/12/18/krizevce-osvojio-gala-koncert-tamburasa/>
- <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15169>
- <https://www.hrleksikon.info/definicija/preferencija.html>
- <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=12977>
- <http://htso.hr/to-tomo-sestak/>
- <https://epodravina.hr/na-badnjak-nas-je-napustio-koprivnicki-glazbenik-i-pedagog-kresimir-lukacic/>